

Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Philosophical sciences 2: 59–70.

26. Khrystokin, Hennadii. 2020. "Filosofsko-teolohichna metodolohiia D.B. Kharta" ["Philosophical and theological methodology of D.B. Hart"]. *Osvitnii Dyskurs: Zbirnyk Naukovykh Prats, Educational Discourse: a Collection of Scientific Papers* 23 (5): 67–78.

27. Karachentsev, Kyrylo. 2019. "Chym Zaimaietsia Novitnia Teolohiia?". Aktualna Rozмова Pro Rozvytok Bohoslovnia v Ukraini ta Sviti z Yu. Chornomortsem ["What Does Contemporary Theology Do?". A Topical Conversation About the Development of Theology in Ukraine and the World With Yu. Chornomorts"]. *Relihiino-informatsiina sluzhba Ukrainy*. November 14. Accessed February 4, 2024. <http://surl.li/rjurb>.

28. Chornomorts, Yuriy. 2011. "Pravoslavna teolohiia D.B. Kharta – nove nachalo v epokhu postmodernu" ["Orthodox

theology of D.B. Hart - a new beginning in the postmodern era"]. *Relihiino-informatsiina sluzhba Ukrainy*. September 14. Accessed February 4, 2024. <http://surl.li/rjuuf>

29. Chornomorts, Yuriy. 2013. "Pravoslavna teolohiia na shliakhudo novoi paradyhmy" ["Orthodox theology on the way to a new paradigm"]. *Filosofska dumka. Sententiae. Spetsvypusk "Khrystyanska teolohiia i suchasna filosofiia", Philosophical thought. Sententiae. Special issue "Christian Theology and Modern Philosophy"* 3: 74–88.

30. Chornomorts, Yuriy. 2012. Chy isnuie pravoslavna teolohiia sohodni? [Does Orthodox theology exist today?]. February 2. Accessed February 4, 2024. <https://www.religion.in.ua/main/bogoslovya/14423-chi-isnuie-pravoslavna-teologiya-sogodni.html>.

V. Lozovyskyi

RHETORICAL ONTOLOGY AND THEO-AESTHETICS BY DAVID BENTLEY HART

Introduction. The work investigated the rhetorical ontology and theological aesthetics of D. B. Hart. Hart advocates for overcoming the "Neopalamite synthesis", which prevailed in the Orthodox theology of the 20th century, and criticizes neopatristics as a contemporary Orthodox project. The acceptance of the unity of the Christian tradition of the West and the East in the theology of D. Hart is due to his openness to the "Radical Orthodoxy" of John Milbank. **The aim** is to investigate the evolution of D. B. Hart's theology, to critically analyse its main ideas, and to identify probable lines of influence on Ukrainian theology. **Research methods** are based on generally accepted philosophical and theological tools. **Research results.** Christian rhetoric has as its basis the assertion that in God himself the truth of distinction is most fully and perfectly expressed, which is not a gap, but is an infinite expression within the very infinity of God. An important source of D. Hart's theology is the theory of the "analogy of being", which is based not on the relationship between the Creator and creation, but on the Trinitarian life itself. In the theology of D. Hart, in such a Trinitarian ontology, the postmodern "tragedy of distinction" is an impassable distance of absence, impenetrability of violence. All the "existence" of a contingent being has no ground for Hart, except the generous and unnecessary gift of the extension of one's own Beauty and Goodness by the Triune God. Because God is a relationship of Love, and similarly, all created things exist in relation to individuals who are in a relationship of love with each other, with God, and concerning the world. **Discussion.** In contrast to Heidegger, Christian theology, for the first time in the history of Western metaphysics, asserted with full confidence the ontological distinction between Being and being. If for M. Heidegger the being always falls into an impassable distance, then for D. Hart, following Gregory of Nyssa, creation has the capacity for infinite ascension to God. **Conclusions.** The American Orthodox theologian goes beyond the thematic boundaries of Orthodox theology and works in a broader general Christian context. Moreover, in Hart's project, which follows the guidelines of Radical Orthodoxy, theology enters the contemporary philosophical landscape as an independent subject that not only perceives the "languages of the world" but consistently and uncompromisingly puts forward its own narrative. In its openness, which is nevertheless polemical and not conducive to the "dissolution" of theology in philosophical meta-narratives, Hart's theology takes Orthodox thought to another level, which overcomes the limitations and catastrophic flaws of the neo-patristic synthesis, which becomes a vivid testimony to the transition of Orthodox theology to a state of "post-neo-patristic".

Keywords: modern Orthodox theology, post-neopatristics, rhetorical ontology, theological aesthetics, theoesthetics, theology of beauty.

DOI: 10.18372/2412-2157.39.18470

УДК 272:316.77-025.18(045)

О.А. Матюхіна

СОЦІАЛЬНЕ ВЧЕННЯ КАТОЛИЦИЗМУ ПРО РОЛЬ СУЧАСНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ГАРМОНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО

Національний авіаційний університет

E-mail: kievfilozofia@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2789-0237

Анотація. Анотація У статті досліджуються особливості осмислення проблеми сучасних комунікативних процесів та їх ролі в гармонізації індивідуального та соціального у соціальному вченні Католицької Церкви. Зазначено, що Католицька Церква розцінює сучасні комунікативні процеси як каталізатор нового співвідношення індивідуального та соціального виділяє їхній гуманістичний потенціал.

Ключові слова: комунікативні процеси, відповідальність, індивідуальне, інформаційно-комунікативні технології, свобода, соціальне, солідарність, етос.

Вступ

Процес переходу від індустріального до інформаційного суспільства визначає динаміку сучасного світу, який характеризується швидкими трансформаціями всіх сфер суспільного життя. Важливим наслідком виступає зміна співвідношення індивідуального та соціального, що є характерним для всіх перехідних етапів у житті людства. Тривалий час, приблизно до початку науково-

технічної революції, функціонувала визначена, закріплена тисячоліттями традиції, модель співвідношення індивідуального та соціального в людині. Людина персоналізувалась, виділялась із загалу, але в межах, визначених культурними традиціями, соціальними групами, до яких належала. Її поведінка, спосіб життя визначалися етосом групи. «Етос-це стиль життя будь-якої суспільної групи, загальна (як вважають деякі

автори) орієнтація культури, прийнята в ній система цінностей, яка або виражена *explicite*, або може бути виведена з поведінки людей» як визначає М. Оссовська (Ossowska 2022, 7).

В сучасному світі швидкі трансформації приводять до ґрунтовних зсувів у стосунках між індивідом та соціумом. Сучасні комунікативні процеси характеризуються стрімким розвитком і поширенням нових інформаційно-комунікаційних технологій, особливо Інтернету. Нові технології призводять до змін соціальних зв'язків, помітного посилення індивідуалізму. Реальна соціальність підмінюється віртуальною. Прискорюється процес індивідуалізації людини. Урізноманітнення соціальних зв'язків водночас супроводжується їхнім послабленням, розмитістю, невизначеністю, тимчасовістю. Зв'язки в соціальних групах стають все більше ситуативними, невизначеними. З одного боку, це відкриває нові можливості для персоналізації людини, особистісної свободи самовизначення, з другого – до самотності, дезорієнтації, душевного дискомфорту. Генеральною умовою життя людини є її включеність у соціум із визначеною системою цінностей. Саме ці цінності мають бути основою для самовизначення, відповідей на аксіологічні питання. Фактично, людина в умовах послаблення соціальних зв'язків змушена сама шукати відповіді на ці питання. Високі темпи соціальних змін приводять до переміщення людини між соціальними групами, так що в результаті вона все менше ототожнює себе з ними. Тимчасовість, несталість, невизначеність ідентифікації людини з тією або іншою соціальною групою позбавляє її встановленого етосу. І етосу не тільки як зразку поведінки, стилю життя, але як системи цінностей. Відсутність жорсткого зв'язку з окресленими соціальними групами розширюють поле вільного самовизначення людини, її персоналізації. Але ті ж процеси посилюють десоціалізацію, атомізацію людини, ставлять її в ситуацію соціальної та аксіологічної невизначеності.

Сучасне суспільство, користуючись різноманітними комунікативними каналами, намагається нав'язати людині споживацькі цінності, які не дають засобів життєвого самоствердження. Замість системи цінностей виникає пуста. Ця небезпечна тенденція втрати, розмивання соціальних зв'язків у сучасному інформаційному суспільстві є загрозою, викликом як для суспільства, так і для людини. Відбувається абсолютизація свободи у відриві від її моральної складової. «Небезпека сучасної ситуації полягає в тому, що, користуючись свободою, прагнуть абстрагуватись від її етичного виміру – тобто від виміру морального добра і зла. Специфічне розуміння свободи, яке сьогодні поширюється в суспільній думці, відвертає увагу людини від моральної відповідальності. Це, на чому зараз концентрується увага, то сама свобода. Стверджується, що важливим є лише бути вільним і використовувати свободу без обмежень, згідно із власними оцінками і судженнями, які насправді є тільки примхами. Зрозуміло, що це є форма ліберального примітивного лібералізму. і вплив його, так або інакше, є руйнівним» (Ioann Pawel II,

41-42). Із сучасного комунікативного простору фактично витісняються поняття суспільного добра і відповідальності.

Проблема гармонізації індивідуального та соціального є актуальною для сучасного світу. Розвиток суспільства, становлення громадянського суспільства вимагають свідомого включення людини в різноманітні соціальні зв'язки при збереженні свободи її самовизначення. «Комунікаційні процеси можуть надавати людині і суспільству як творчі, позитивні результати, так і негативні, навіть руйнівні» (Мокляк 2023, 88). Особливого значення набуває проблема стабілізації сучасних комунікативних процесів, упорядкування комунікативного простору. Проблемам трансформації співвідношення індивідуального і соціального в сучасному світі, наявних форм соціальності, осмисленню шляхів гармонізації індивідуального та соціального приділяється значна увага в соціальному вченні Католицької Церкви. В документах II Ватиканського собору, енцикліках, пастирських посланнях, промовах пап римських, працях католицьких філософів не тільки аналізуються кризові явища, але й окреслюються можливості, шляхи утвердження гуманістичної соціалізації людини на основі системи загальнолюдських цінностей, пошані життя і гідності кожної особи. Одним із факторів, що створюють умови для досягнення гармонізації індивідуального та соціального, Католицька Церква вважає сучасні комунікативні процеси.

Мета дослідження

Мета даної статті – окреслити особливості підходу католицької Церкви до проблеми можливостей сучасних комунікативних процесів та їхніх складових у гуманізації сучасного світу. гармонізації індивідуального та соціального.

Методологія дослідження

Для реалізації поставленої мети застосовані методи аналізу та синтезу, систематизації, компаративно-аксіологічний метод, системний та феноменологічний підходи, принцип об'єктивності.

Результати

Католицька Церква у своєму соціальному вченні приділяє значну увагу сучасним комунікативним процесам. Враховується, що сучасні комунікативні процеси є каталізатором нового співвідношення індивідуального та соціального. Їхня радикальна трансформація створює як загрози, так і нові можливості. У соціальному вченні Католицької Церкви звертається увага не стільки на загрози, скільки на можливостях, які вони створюють для подолання системної кризи сучасної цивілізації. Провідним аспектом сучасних комунікативних процесів католицька церква вважає їхній універсальний характер, закладений у них соціотворчий гуманістичний потенціал. Вони збільшують можливості особистісної комунікації, інтеракції між особами, а не тільки соціальними групами. «Магістеріум Католицької Церкви в кінці ХХ та на початку ХХІ ст. обґрунтовував позицію, згідно з якою подолання системної кризи сучасної цивілізації (проявів «цивілізації смерті», за концепцією св. Івана Павла II) значною мірою

залежить від утвердження в соціальному бутті цінностей християнської етики та принципів соціальної практики, до яких належать принципи спільного блага, універсального призначення благ, субсидіарності та солідарності, завданням яких є впорядкування всіх форм людського співжиття на Землі і захист життя і гідності людини як особи (створеної за образом і подібністю До Бога)» (Присухін 2015, 58). Враховуючи сучасні процеси індивідуалізації людини, послаблення її зв'язків з визначеними соціальними групами, Католицька Церква робить наголос на загальнолюдських моральних цінностях. І, перш за все, їх утвердженні як основи самовизначення людини.

Інформаційно-комунікаційні технології, розмаїття каналів комунікації, фактично більшість елементів сучасних комунікативних процесів створюють нові можливості для поширення та утвердження в індивідуальній свідомості загальнолюдських цінностей. При домінації в попередні епохи міцних зв'язків всередині соціальних груп система цінностей окремої людини визначалась інтересами групи. В умовах послаблення цих зв'язків відбувається поширення поля самостійності людини в аксіологічному виборі. І завдання, яке стоїть перед Католицькою Церквою, – допомогти людині знайти відповіді на аксіологічні питання, прийняти систему загальнолюдських цінностей як власну й імперативну. В сучасному світі особливого значення набуває така загальнолюдська цінність, як солідарність (лат. *solidare* – міцно з'єднувати). З початку існування людства солідарність виступала як основа гармонізації взаємовідносин соціальних груп; особи й суспільства. «Враховуючи це, соціально-комунікативним відносинам у плані морально-етичної складової характерними є прояви рис гуманності та солідаризму щодо дотримання загальних принципів індивідуальної та колективної поведінки» (Сідоркіна 2013, 39). Атомізація сучасної людини, зростання її незалежності від соціальних груп викликає необхідність у новому типі солідарності. Солідарності, яка об'єднує людей на засаді загальнолюдських цінностей, перш за все, на засаді пошани до життя.

Принцип солідарності є одним із головних принципів соціального вчення Католицької Церкви. Кардинал Й. Гьофнер наголошує, що солідарність «виникає як з особовості, так із суспільності людини одночасно і виражається у взаємних зв'язках та зобов'язаннях... Принцип солідарності не стоїть десь там посередині між індивідуалізмом та колективізмом, а є новим і своєрідним вираженням співвідношення між людиною та суспільством, оскільки впливає водночас із гідності особи та сутнісно суспільної природи людини. З одного боку, в основі цього принципу лежить онтологічна взаємопов'язаність (спільне переплетення окремої особи та суспільства), а з іншого – він виражає моральну відповідальність, яка впливає з цього буттєвого факту (суспільної відповідальності). Тим самим цей принцип є одночасно і онтичним, і етичним» (Гьофнер 2002, 52). Значну увагу змісту і сутності принципу солідарності приділяв Іоанн

Павло II. Він наголошував на його гуманістичному змісті. В його енцикліках, пастирських листах, промовах мова іде, перш за все, про міжособистісну солідарність, загальнолюдську солідарність, що стоїть над груповими поділами. В енцикліці *Evangelium vitae* він писав «Захист і пропаганда життя – не чиясь монополія, але всезагальна задача і відповідальність. Відповіді на виклик, що зустрічає нас на порозі третього тисячоліття важко: тільки узгоджене співробітництво всіх, хто вірить в цінність життя, дозволить уникнути катастрофи цивілізації та її непередбачених наслідків» (*Encyklika Evangelium vitae* 92). Імперативність принципу солідарності має стати особистим переконанням людини, на основі усвідомлення нею вищої цінності життя, пошани до гідності іншої людини. Соціальність має утверджуватись на основі усвідомлення особистої відповідальності. В компендіумі соціальної доктрини Католицької Церкви наголошується на особистісному, індивідуальному розумінні обов'язку людини перед суспільством, необхідності соціальної взаємодії на основі свободи, справедливості, миру, рівності, пошани до гідності людини у собі та інших.

Сучасні комунікативні процеси створюють небачені можливості для поширення принципів солідарності й братерства в суспільстві. Особлива роль у цьому належить «засобам суспільної комунікації». Іоанн Павло II в промові на 22 Світовому дні засобів масової інформації у 1988 році казав: «День, коли можна буде стверджувати, що «передача інформації» – це те саме, що й побудова братерських зв'язків, а сама «інформація» означає «солідарність», буде днем, коли соціальні медіа досягнуть своєї найпрекраснішої мети... Братерство і солідарність – це фундаментальні цінності, потреба в яких сьогодні є особливо нагальною; вони повинні характеризувати народи і культури. Чи можуть бути цінностями в тому, що радісне відкриття цих зв'язків стане найпрекраснішим «святком», яке можуть запропонувати соціальні медіа, і найуспішнішим «видовищем» в найкращому сенсі цього слова?» (Ioann Pawel II 1988).

Він підкреслив у промові також нові можливості міжособистісного спілкування, що створюються розвитком мобільного зв'язку та інформаційних технологій. Звертаючи увагу на побоювання щодо ризиків, що несуть у собі нові комунікаційні технології, Іоанн Павло II наголосив на вкоріненості цінностей братерства і солідарності в душі людини. «У світлі віри відкріймо автентичні знаки часу. Церква, турбуючись про людину, знає глибинні бажання людства, бажання братерства та солідарності, бажання, часто заперечуванні та спотворені, але незнищенні, бо вони викарбувані в людському серці самим Богом, від якого походить людська потреба у спілкуванні та здатність розвивати його в планетарному масштабі». Такий оптимістичний підхід до можливостей людини, можливість її гуманістичної соціалізації при збереженні й розвитку свободи особи на засадах загальнолюдських цінностей базується на християнському розумінні світу і сутності людини. Засоби для реалізації цих можливостей закладені

в сучасних комунікативних процесах, при відповідній гуманістичній, дійсно людській позиції кожного, хто реалізує ці процеси.

Обговорення

Сучасні комунікативні процеси, роль нових комунікаційних технологій у розвитку сучасного суспільства, їхнього впливу на людину, загалом проблеми комунікації є предметом поглибленою уваги ієрархів Католицької Церкви та католицьких філософів. Результати осмислення цих проблем стали складовою соціального вчення Католицької Церкви. В рішеннях II Ватиканського собору, щорічних посланнях Пап Римських у Всесвітній день комунікації, документах Папської Ради у справах соціальної комунікації представлені основні положення соціального вчення Церкви щодо проблем комунікації, місця Католицької Церкви в сучасних комунікативних процесах, її завдань. Ще в 1963 році декретом Ватиканського Собору «*Inter mirifica*» було запроваджено термін «засоби соціальної комунікації» (Див. Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*). Цей термін є набагато ширшим, ніж «засоби масової комунікації». Він охоплює весь спектр форм спілкування людей у суспільстві, як ЗМІ, так і інші форми комунікації. II Ватиканським Собором був встановлений Всесвітній день комунікації. Власне, з 1967 року в посланнях і промовах Пап Римських, присвячених цьому дню, конкретизуються, розвиваються різні аспекти соціального вчення Церкви стосовно комунікації. За 56 років вони склали цілісність, що розкриває вчення Католицької Церкви про комунікацію в його розвитку. Католицька Церква наголошує на тісному взаємозв'язку групової та міжособистісної комунікації, роблячи наголос на особистій відповідальності людини. Індивідуальне та соціальне в сучасних комунікативних процесах розглядається у взаємозв'язку. Але виділяється необхідність зростання ролі особи, її позиції, системи цінностей у сучасних комунікативних процесах. «Миряни-комунікатори повинні виробити в собі «критичну настановленість, наснаженою любов'ю до правди», а миряни-реципієнти – «повагу до гідності особи та бажання захищати свободу людини». Головне ж – що до душпастирської відповідальності мирян належить «проповідувати спасенне слово Євангелія... на всіх дорогах світу та у його великих артеріях, якими є преса, кіно, радіо, телебачення і театр» (Перун, 2020, 261).

Особливості комунікативної концепції Католицької Церкви аналізуються в працях вітчизняних вчених О. Дарморіз, Н. Кирилової, С. Квіт, Ю. Лавриш, В. Мишталь, М. Перун, М. Петрушкевич, С. Присухіна, В. Різун та інших. Зокрема в працях М. Петрушкевич, С. Присухіна досліджуються провідні принципи, положення вчення Католицької Церкви стосовно комунікації, ролі комунікативних процесів у розвитку сучасного суспільства. Значну увагу дослідники приділяють вкладу Іоанна Павла II у соціальне вчення Католицької Церкви, особливо його вченню щодо соціальної комунікації та її засоби. В. Різун виділяє інтегративний аспект

релігійної комунікації, як такої, що ставить за мету підтримання єдності, орієнтована на поширення загальнолюдських моральних цінностей. (Див. Різун 2000). Польські вчені П. Вишковський., Ч. Дронжек, А. Міцкевич, Є. Гураль, Г. Ленцицкий на основі аналізу теологічної та філософської спадщини Іоанна Павла II виділяють основні аспекти його підходу до проблем комунікації. Іоанн Павло II, відмічають дослідники, особливо наголошував на зростанні ролі особи, її відповідальності в суспільних комунікативних процесах.

Висновки

В останні десятиліття стрімкі трансформації всіх сфер суспільного життя стали причиною суттєвих змін у соціалізації людини, співвідношенні індивідуального та соціального. З одного боку, зростає поле самостійності, самовизначеності людини в окресленні свого місця в суспільстві, з другого – детермінованості її вибору різноманітними каналами суспільного впливу, особливо суспільної комунікації. Розвиток інформаційного суспільства вимагає особистої активності людини, свідомого виконання різноманітних соціальних ролей. Тому проблема співвідношення індивідуального та соціального, шляхів використання потенціалу сучасних комунікативних процесів для їхньої гармонізації є актуальними для сучасного світу. «Створення і використання якісно нового віртуального інформаційного середовища дозволяє удосконалити механізми управління суспільними процесами, підвищити рівень життя суспільства, забезпечити умови для творчого всебічного розвитку особистості. Технології присутні у професійній діяльності та побуті, є одним із факторів розвитку суспільства, що здійснює суттєвий вплив на зміну ціннісних орієнтирів, норм і ідеалів культури» (Скиба 2017, 105)

Католицька Церква ще з середини ХХ ст. приділяє значну увагу комунікативним процесам у суспільстві. У своєму соціальному вченні Католицька Церква наголошує на нові можливості, які створюють комунікативні процеси сучасного світу. Вони породжують все нові і нові проблеми, але й створюють засоби для їхнього вирішення. Вони створюють можливості для гармонізації індивідуального і соціального в суспільстві, його гуманізації. Тому Католицька Церква, з позицій християнського розуміння світу і людини, оптимістично оцінює сучасні комунікативні процеси, розвиток інформаційно-комунікативних технологій. Вона бачить закладені в них нові можливості розвитку суспільства на основі поширення і утвердження принципів братерства та солідарності, загальнолюдських моральних цінностей.

Список літератури

1. Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica* URL : <https://www.paulus.org.pl/213,inter-mirifica> (дата звернення: 01.02.2024).
2. Encyklika *Evangelium vitae* Ojca Świętego Jana Pawła II o wartości i nienaruszalności życia. URL : https://opoka.org.pl/biblioteka/WWP/jan_pawel_ii/encykliki/evangelium_1 (дата звернення: 01.02.2024).

3. Jan Paweł II Środki społecznego przekazu w służbie braterstwa i solidarności. Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu. URL : <https://www.paulus.org.pl/245,22-sdssp-jan-pawel-ii-1988> (дата звернення: 01.02.2024).

4. Ioann Paweł II Pamięć i tożsamość Kraków: Wydawnictwo ZNAK, 2005. 174 s.

5. Ossowska Maria Ethos rycerski i jego odmiany. Moralność mieszczańska. Warszawa.: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2022. 200 s.

6. Гюфнер Йозеф, Кардинал. Християнське суспільне вчення. Львів: Свічано, 2002. 301 с.

7. Мокляк Л. І. Спілкування як морально-етичне підґрунтя комунікативних процесів сучасності. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2023. 1 (38). С. 85-89. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.2.18109>

8. Перун М Загальний огляд основних документів католицької церкви про соціальну комунікацію *Наукові записки УКУ.* Вип. 7. Львів : Український католицький університет богослов'я, 2020. С. 251-268.

9. Присухін С. І. Принцип солідарності в світлі соціального вчення св. Іоанна Павла II. *Софія, гуманітарно-релігіознавчий вісник.* 2015. 2 (4). С. 58-60.

10. Різун В. Природа й структура комунікативного процесу. *Наук. зап. Ін-ту журналістики.* Т. 2. К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2000. С. 17–37.

11. Сідоркіна О. М. Морально-етичні виміри соціальних комунікацій (мовний аспект) *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2023. 1(38), К.. С. 37-42. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.2.18109>

12. Скиба О. П. Інформаційні технології: соціокультурний аспект. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2017. 2 (26), С. 105-108.

References

1. "Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli Inter mirifica" ["Decree on the means of social communication of ideas Inter mirifica"]. 1963. Paulus.org.pl, December 4. Accessed February 1, 2024. <https://www.paulus.org.pl/213,inter-mirifica>.

2. "Encyklika evangelium vitae ojca świętego jana pawła II o wartości i nienaruszalności życia" ["Encyclical Evangelium vitae of the Holy Father John Paul II on the value and inviolability of life"], n. d. Opoka.org.pl. Accessed February 1, 2024. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/encykliki/evangelium_1.

3. Jan Paweł II. 1988. "Środki społecznego przekazu w służbie braterstwa i solidarności. Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu" ["The media of social communication in

the service of fraternity and solidarity. Message for World Day of Social Communications"]. Paulus.org.pl. Accessed February 1, 2024. <https://www.paulus.org.pl/245,22-sdssp-jan-pawel-ii-1988>.

4. Ioann Paweł II. 2005. *Pamięć i tożsamość [Memory and identity]*. Kraków: Wydawnictwo ZNAK.

5. Ossowska, Maria. 2022. *Ethos rycerski i jego odmiany. Moralność mieszczańska [Chivalric ethos and its varieties. Bourgeois morality]*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

6. Hofner, Yozef, Kardynał. 2002. *Khrystyjanske suspilne vchennia [Christian social teaching]*. Translated by S. Ptashnyk and R. Ohlshennyi. Lviv: Svichado.

7. Mokliak, Larysa. 2023. "Spilkuвання yak moralno-etychne pidgruntia komunikatyvnykh protsesiv suchasnosti" ["Interaction as a Moral and Ethical Basis of Modern Communication Processes"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1(38): 85–89. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.2.18109>.

8. Perun, Mykhailo. 2020. "Zahalny ohliad osnovnykh dokumentiv katolytskoi tserkvy pro sotsialnu komunikatsiu" ["General overview of the main documents of the Catholic Church on social communication"]. *Naukovi zapysky UKU: Bohoslovia, Analecta of the Ukrainian Catholic Univeristy: Theology* 7: 251–268.

9. Prysukhin, S. 2015. "Pryntsyp solidarnosti v svitli sotsialnoho vchennia sv. Ioanna Pavla II" ["The principle of solidarity in the light of the social teaching of St. John Paul II"]. *Soffia. Humanitarno-relihiioznavchyi Visnyk, Sophia. Human and Religious Studies Bulletin* 2(4): 58–60.

10. Rizun, Volodymyr. 2000. "Pryroda y struktura komunikatyvnoho protsesu" ["The nature and structure of the communicative process"]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky, Scientific Notes of the Institute of Journalism* 2: 17–37.

11. Sidorkina, Olena. 2023. "Moralno-etychni vymiry sotsialnykh komunikatsii (movnyi aspekt)" ["Moral and Ethical Dimensions of Social Communications (Linguistic Context)"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1(38): 37–42. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.2.18109>.

12. Skyba, Oksana. 2017. "Informatsiini tekhnologii: sotsiokulturnyi aspekt" ["Information Technologies: Socio-Cultural Aspect"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 2(26): 105–108.

O. Matyukhina

CATHOLIC SOCIAL TEACHING ON THE ROLE OF MODERN COMMUNICATION PROCESSES IN HARMONIZING THE INDIVIDUAL AND SOCIAL

Introduction. The article explores the peculiarities of understanding the issue of modern communicative processes and their role in harmonizing the individual and social in the social teaching of the Catholic Church. In the social teaching of the Catholic Church, considerable attention is paid to the analysis of modern communication processes and their role in transforming the social sphere. It sees them as a catalyst for harmonizing the relationship between the individual and social, noting their humanistic potential. **The aim** of this article is to outline the peculiarities of the Catholic Church's approach to the issue of the possibilities of modern communication processes and their components in the humanization of the modern world and the harmonization of the individual and social. **Research methods.** To achieve the goal, methods of analysis and synthesis, systematization, comparative-axiological method, systemic and phenomenological approaches, and the principle of objectivity have been applied. **Research results.** It is emphasized that the Catholic Church, in its social teaching, pays significant attention to modern communication processes. It is noted that in the social teaching of the Catholic Church, modern communication processes are seen as a catalyst for a new relationship between the individual and social. It is highlighted that their radical transformation creates both threats and new opportunities. However, social teaching focuses more on the opportunities they create for overcoming the systemic crisis of modern civilization rather than the threats. The Catholic Church considers the leading aspect of modern communication processes to be their universal character and the inherent socio-creative humanistic potential. **Discussion.** The peculiarities of the Catholic Church's communicative concept are analyzed in the works of many domestic and foreign scholars. They pay significant attention to the views of John Paul II on social communication and its means, and their role in the development of society. **Conclusions.** In conclusion, it is emphasized that the Catholic Church, from a Christian understanding of the world and humanity, optimistically evaluates modern communication processes and the development of information and communication technologies. It finds the new opportunities implied in them for the development of society based on the spread and affirmation of the principles of fraternity and solidarity, and universal moral values.

Keywords: communication processes, responsibility, individual, information and communication technologies, freedom, social, solidarity, ethos.